

ISBN: 978-605-68624-3-4

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A. Ş.

Ketebe Yayınları: 82

Düşünce / Eleştiri

Editör

Hümeysra Çalışkan
Arda Arel

Kapak

Harun Tan

Düzeltili

Cihan Aldık

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Ekim 2018
İstanbul

ketebe. com

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 34989

Maltepe Mahallesi Fetih
Caddesi No: 6 Dk: 2
Topkapı 34010 İstanbul
Tel: 212. 612 29 30
e-mail: ketebe@ketebe. com

Baskı ve Cilt

İhlas Gazetecilik A.Ş.
Matbaa Sertifika No: 12227
Merkez Mah. 29 Ekim Cad.
İhlas Plaza No: 11 A/41
Yenibosna Bahçelievler / İstanbul
Tel: 212.454 37 11

© Orijinal adı *Blood: A Critique of Christianity* olan bu kitabın Türkiye'de tüm yayın hakları Telif Sözleşmesi gereği Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ne aittir.

Kan: Bir Hristiyanlık Eleştirisi

GIL ANIDJAR

ÇEVİRİ

AHMET DEMİRHAN

KETEBE

Gil Anidjar

1964 doğumlu. Colombia Üniversitesi'nde Din Bölümü; Orta Doğu, Güney Asya ve Afrika Çalışmaları Bölümü ve Kıyaslamalı Edebiyat ve Toplum Bölümü'nde dersler veriyor. Eski solcu, yeni-muhafazakar David Horowitz tarafından Amerika'nın "en tehlikeli 101 öğretim üyesi" arasında sayılan Anidjar'ın *Kan: Bir Hristiyanlık Eleştirisi*'nden önce yayınlanan "*Our Place in al-Andalus*": *Kabbalah, Philosophy, Literature in Arab Jewish Letters*; *The Jew, the Arab: A History of the Enemy* ile *Semites: Race, Religion, Literature* adlı kitapları yanında *Jacques Derrida: Acts of Religion* adlı bir derlemesi de var.

Ahmet Demirhan

1966 doğumlu. Bir kamu kurumunda danışmanlık yapmak yanında halen Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nde ders veriyor. Çeşitli çevirileri yanında *Modernlik, İslamcı ve Püriten* gibi kitapları ve çağdaş filozofların din ile ilişkilerini değerlendiren derlemeleri var. Osmanlı 'kuruluş'una dair varsayımları eleştiren '*Kuruluş Sarmalı'ndan Kurtulmak: Osmanlı ve Hâkimiyet Telakkileri* adlı çalışması ile özellikle sol edebiyat eleştirisindeki hâkim anlayışları çözümleyen *Göbeğini Kaşayan Adam'ın Psikanalizi* adlı bir çalışması yakında yayınlanacak.

İçindekiler

ÇEVİRMENİN SUNUŞU:
MODERNLİĞİN EVVELİYATI VE VAZİYETİ
OLARAK HRİSTİYANLIK / 7

ÖNSÖZ: NEDEN BÖYLE İYİ BİR HRİSTİYANIM? / 19
AÇIKLAMALAR / 31
GİRİŞ: KIZIL MİTOLOJİ / 37

BİRİNCİ KISIM: VAMPİR DEVLET / 81
BİR / ULUS (İSA'NIN NESEBİ) / 87
İKİ / DEVLET (VAMPİR DEVLET) / 155
ÜÇ / SERMAYE (HRİSTİYANLAR VE PARA) / 237

İKİNCİ KISIM: HEMATOLOJİLER / 265
DÖRT / ODYSSEUS'UN KANI / 271
BEŞ / KANAMA VE MELANKOLİ / 319
ALTI / LEVİATHAN VE KAN POMPASI / 337

SONUÇ: HRİSTİYAN SORUNU ÜZERİNE
(İSA VE TEKTANRICILIK) / 381
NOTLAR / 415

ÇEVİRMENİN SUNUŞU: MODERNLİĞİN EVVELİYATI VE VAZİYETİ OLARAK HRİSTİYANLIK

“Avrupa her şeyden önce teolojik-politik’in tam da mahallidir. Başka bir ifadeyle bizatihi Avrupa geçmişinden miras aldığı farkı halletmemiş, kesinlikle halletmemiş ya da üzerinde kafa yormamıştır; böyle bir şey olduğunu varsayarsak, bu fark, teoloji ile politika arasındaki farktır; çünkü sekülerleşmiş Hristiyanlık *hâlâ* Hristiyanlıktır; ne kadar çevrilmiş (Schmitt), metaforikleşmiş (Blumemberg) ya da sapkınlaşmış (Löwith) olursa olsun. Kendisini sekülerleştiren, kendisini seküler olarak yeniden icat eden ya da dönüştüren tek gelenek, Batı Hristiyanlığıdır; dolayısıyla Hristiyanlığın son 300 yıldır geçirdiği değişiklikler ne olursa olsun, bunlar, hala, Hristiyanlığın kültürel bir birim olarak geçirdiği değişikliklerdir (bu birimin kendi “saflığı”na dair iddiası ne kadar geçirgen, problematik ve yatırım yapılmış olursa olsun).”¹

Bu cümleler Gil Anidjar’ın 2003 yılında yayınlanan *The Jew, the Arap: A History of the Enemy*², 2012’de yapılan Türkçe çevirisinin adıyla *Düşmanın Tarihi: Yahudi, Arap*³ adlı kitabının yayınlanmasından sonra, bir ara *asiasociety.org*’ta hayli dikkat çekici söyleşiler yapan Nermin Şeyh’le (Nermeen Shaikh) söyleşinden alındı. *Düşmanın Tarihi*, çeşitli söylemlerde ve alanlarda bir Avrupa idealinin kendisini oluşturması için iki figürü, aslında Semitik bir bütün içinde yer alan (ya da Batılı Hind-Avrupa geleneği kurgusunun mantığına bakıldığında, alması gereken) iki

ayrı figürü, Yahudi ve Arap figürlerini kendi içinde karşıt kılarak kendi dışına atmasının mekanizmalarını inceler. Anidjar'ın *Düşmanın Tarihi*'nden önce yayınlanan *Our Place in al-Andalus*'ta⁴ [Endülüs'teki Yerimiz] ve ondan sonra yayınlanan *Semities*'de⁵ [Samiler] hem Arap figürüne ve hem de Yahudi figürüne bir yandan Batılı türler (edebi, felsefi ve bilimsel söylemlerin çeşitli “tür”lere ayrılarak farklı inceleme konularına tabi tutulması) açısından ve diğer yandan da sadece Batı'ya özgü, o da çok geç bir tarihte icat edilmiş soyut bir kavram olarak (bence Türkçeye bire bir çevrilmediğinde “din”den başka bir kavram icat edilmesi gereken) “religion” ve “sekülerleşme” açısından bir ‘yer’, dahası bu figürlerin nasıl ortaya çıktığına dair cevap aramaya çalıştığı göz önüne alınırsa, hem yukarıdaki alıntıyı ve hem de Yahudi ve Arap figürlerinin yeniden icat edilmesinin Avrupa'nın kendi ideali açısından nasıl işlev ifa ettiğini bir zemine oturtmak kolay olacaktır. Anidjar'a göre ‘din’ (yani, ‘religion’), başka şeyler yanında, Hind-Avrupa geleneğinin ve daha çok da Batılı Hristiyanlığın kendini kurmasına dayalı olarak aslında “ırk”la da bağlantılı bir kavramdır; ırk “din”i, “din” de ırkı kurmuştur.

Anidjar bunu “Semitik hipotez” adı altında inceler: “Semitik hipotez... Samilerin icat edilmesini işaret eder, yani, tarihsel olarak biricik olan söylemsel bir momenti; bu moment yoluyla Yahudiler hakkında ne söylenmişse, aynı şeyler Araplar için de söylenebilir ve tersi”⁶; tersi, çünkü Avrupa'da Yahudi neredeyse ırksa yakın etnik bir kimlik, Arap da dini temsil eden bir figür halini alırken, örneğin İsrail'de Yahudi ne kadar teolojik olmaksızın çıkartılırsa çıkartılsın, dini bir anlamı olan, Arap da etnik bir anlamı olan bir kategori gibi görülmeye başlanır. Elbette bunun Anidjar için Endülüs'e dair çalışmasından başlayarak belirli bir hedefi vardır ve bu hedef, Avrupa'ya, Avrupa'nın oluşumuna yönelir. Bu anlamda, Anidjar'ın Orta Doğu'daki adına İsrail-Arap çatışması denilen meseleye bakışı, aynı bakış açısını içerir: Siyonizm ve İsrail devleti ayrı, ama çatışma, ona göre, birazdan ele alacağımız üzere, Avrupa'nın politik-teolojik kuruluşuyla bağlantılıdır. Diğer yandan, başka bir açıdan da “din” (yani

“religion”⁷⁾, özellikle “dünya dinleri” ya da “kıyaslamalı dinler tarihi” çalışmalarının gelişmesiyle Oryantalizmin bir başka adı olmuştur⁸⁾ (“Şunu hatırlamak önemlidir ki din [religion],... kolonyal bilginin temel bir momenti olmuştur”⁹⁾).

“Sekülerleşme” ise Talal Asad’ın da üzerinde çokça durduğu üzere¹⁰⁾, Hristiyani pratiklerin içindeki teolojik vasattan ayrılması zor olan, Hristiyanlık ile birlikte gelişen başka bir süreçtir¹¹⁾. Ancak Avrupa’nın oluşumunda, özellikle giderek arta bir şekilde 19. yüzyıl itibarıyla, “sekülerleşme”, Avrupa’da din etkisini yitirdikçe modernleşemeyen kesimlerin adlandırılması için kullanılmaya başlamıştır (“Batı’da dinin etkisi söndüğü söylendikçe, din olarak ortaya çıkan ve din haline gelen Doğu’dur... [Böylece] bir zamanlar her ikisi de Sami olan Yahudiler ve Araplar, seküler siyasal bir dünyada her ikisi de din ve ırk oldu”¹²⁾). Dolayısıyla Anidjar’a göre, bu “din” ve “ırk”ı eşitlemiş Samiler, aslında, diyelim ki Orta Doğu’nun değil, “Avrupa’nın tarihi”dir. Özellikle *Semities*’de Edward Said’in Oryantalizm çözümlemesine son zamanlarda sayıları gittikçe artan eleştirilerden birisini, yani Said’in seküler bir hümanizm taraftarı olmasını temel alan bir eleştiriyi yönelten Anidjar, Jacques Derrida’nın küreselleşmeyi ‘din’ de dahil her türlü kurum ve anlayışıyla, Latin olanın kendisini yayması anlamında “globoleleşme” diye adlandırmasından da yola çıkarak¹³⁾, “Hristiyanlık (yani, bir kez daha aydınlatmak gerekirse, Batı Hristiyanlığı) kendisini ‘seküler’ olarak yargılamış ve adlandırmış, kendisini ‘seküler’ olarak *tecessüd* ettirmiştir [reincarnate]” görüşünü savunur.¹⁴⁾

Düşman’ın Tarihi’nde bu görüşlerin nasıl yer bulduğuna kısaca değinmek için bir zemin oluşturmak amacıyla olabildiğince özetleyerek sunduğum bu değerlendirmeler, tabiri caizse, Avrupa’nın (ya da daha doğru bir tabirle, Batı Hristiyanlığının) limitlerinde dolaşan fikirler olarak görülebilir. Anidjar, *Düşman’ın Tarihi*’nde bu bu limitleri hem içeri, Avrupa’ya doğru ve hem de dışarı, Avrupa’nın neredeyse bir protezi gibi nasıl uzattığını ele alır. Kısaca ifade etmek gerekirse, Avrupa için düşmanın tarihi yoktur; çünkü Avrupa, yukarıdan beri ele aldığımız